

Länsgemensam analys och handlingsplan

PSYKISK HÄLSA 2021 - 2022 FÖR KRONOBERGS LÄN

Innehållsförteckning

---

1. Bakgrund	2
1.1 Nationellt	2
1.2 Regionalt	3
2. Syfte och målsättning.....	4
3. Regionala analyser och insatser	4
3.1 Analys och insatser för alla åldersgrupper	4
3.2 Analys och insatser för barn och unga	8
3.3 Analys och insatser för vuxna	11
3.4 Analys och insatser för äldre	13
4. Uppföljning	14
5. Nationell referenslitteratur	14

1. Bakgrund

1.1 Nationellt

Sedan psykiatrireformen genomfördes i Sverige från mitten av 1990-talet har särskilda satsningar gjorts för att förbättra den psykiska hälsan i befolkningen. Till en början var det mest riktat till att förbättra livsvillkoren för de svårast psykiskt sjuka och efter en del tragiska incidenter under 2000-talet utökades satsningarna. Från psykiatrireformen och fram till 2011 avsattes cirka nio miljarder kronor. 2012–2015 kom den så kallade PRIO-satsningen som innebar årliga överenskommelser mellan staten och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) där medlen var prestationsbaserade och främst riktade till barn och unga samt personer med omfattande psykiatriska problem. 2016 reviderades den nationella handlingsplanen för psykisk hälsa och regeringen tillsatte en särskild utredare, Kerstin Evelius, för att samordna det nationella arbetet.

Den beslutade handlingsplanen/strategin¹ gällde för åren 2016–2020 och utgick från fem fokusområden som identifierades som de mest angelägna för att stärka den psykiska hälsan och motverka psykisk ohälsa:

1. Främjande och förebyggande insatser
2. Tillgängliga och tidiga insatser
3. Enskildas delaktighet och rättigheter
4. Utsatta grupper
5. Ledning, styrning och organisation

Fokusområdena omfattar personer i alla åldrar, från barn och unga till äldre, men även alla tillstånd från frisk till svårt psykiatrisk sjuk.

Parallellt med den nationella strategin för psykisk hälsa 2016–2020 har regeringen gett Folkhälsomyndigheten i uppdrag att samordna det nationella arbetet med suicidprevention, vilket utgår ifrån nio strategiska åtgärdsområden² som riksdagen har beslutat. Ett nationellt nätverk av regionala samordnare har bildats för att stödja det regionala och lokala utvecklingsarbetet

Under 2020 fick Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen i uppdrag av regeringen att arbeta fram en ny strategi för psykisk hälsa och suicidprevention som ska redovisas 2023.

Utifrån innehållet i strategin tecknas en årlig överenskommelse mellan staten och SKR om en satsning på insatser kopplat till psykisk hälsa. Målet med insatserna är att främja psykisk hälsa, motverka psykisk ohälsa, förstärka tidiga insatser till personer som drabbats av psykisk ohälsa samt förbättra vården och omsorgen för personer med omfattande behov av insatser. Innan prioritering av insatser ska det göras en behovsanalys och efter genomförd insats ska den följas upp. Insatser som inte ger förväntat resultat ska avvecklas och insatser med god effekt bör

---

¹ Fem fokusområden fem år framåt, Nationell samordnare inom området psykisk hälsa

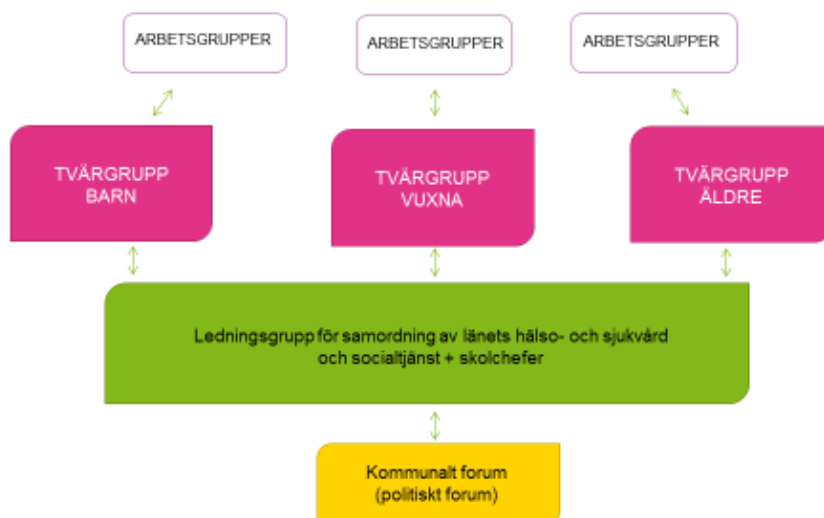
² Ett nationellt handlingsprogram för suicidprevention, Folkhälsomyndigheten 2016

implementeras i ordinarie verksamhet.

1.2 Regionalt

I Kronobergs län finns en regional samverkans- och stödstruktur för socialtjänst och hälso- och sjukvårdsfrågor sedan 2011. Strukturen består av en ledningsgrupp för samordning av länets hälso- och sjukvård och socialtjänst där högre tjänstemän från kommunerna och hälso- och sjukvården ingår, denna ledningsgrupp har även kontinuerliga träffar med nätverket för länets skolchefer. Tre tvärgrupper är knutna till ledningsgruppen inom områdena barn och unga, vuxna samt äldre. Tvärgrupperna representeras av tjänstemän från olika delar av hälso- och sjukvården samt kommunerna. Se bifogad skiss. Analys och handlingsplanen utgår från denna struktur med insatser uppdelade på åldersgrupper.

Regional samverkans- och stödstruktur för socialtjänst och hälso- och sjukvårdsfrågor

För att samordna insatserna kring psykisk hälsa i länet finns en regional utvecklingsledare/länssamordnare som är kontaktperson gentemot SKR. Tidigare har Kronoberg haft en grupp för brukarorganisationer och kommunrepresentanter samt en för representanter från Regionen Kronobergs berörda verksamheter. Dessa har successivt närmat sig varandra och från och med 2021 kommer de att fusioneras fullt ut i *Länsgrupp Psykisk hälsa* för en trepartssamverkan. Se organisationsskiss nedan samt hemsida³. För det suicidpreventiva arbetet finns en länsgemensam grupp som består av representanter från olika samhällsaktörer.

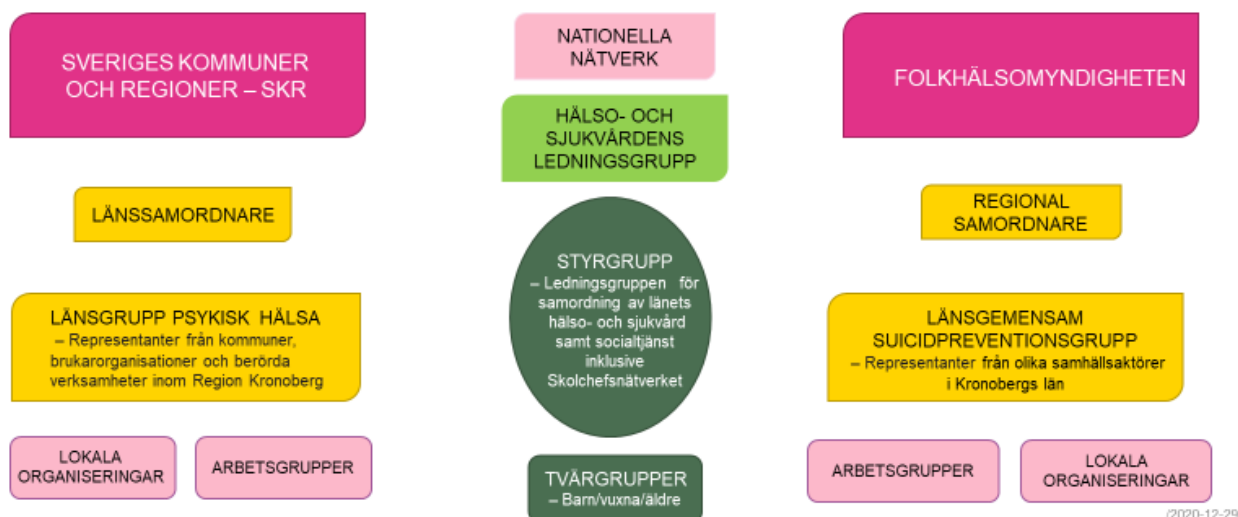
Länsgemensam handlingsplan psykisk hälsa och lokala handlingsplaner för respektive kommun arbetas fram varje år utifrån den årliga satsningen. Även regionens hälso- och sjukvårdsinsatser

---

³ [Hemsida psykisk hälsa i Kronobergs län](#)

bör redovisas i en separat handlingsplan. Regionen förväntas ta ett större ansvar för samordningen av de länsgemensamma insatserna.

ORGANISERING AV UPPDRAG PSYKISK HÄLSA OCH SUICIDPREVENTION I KRONOBERGS LÄN 2021

2. Syfte och målsättning

Denna analys och handlingsplan syftar till att utgöra ett stöd i arbetet med att förbättra den psykiska hälsan hos invånarna i länet, i enlighet med de fem fokusområdena i den nationella strategin samt riktlinjerna i den årliga överenskommelsen mellan staten och SKR.

3. Regionala analyser och insatser

3.1 Analys och insatser för alla åldersgrupper

Coronapandemin skapade en stor oro i samhället och i länet. Ur smittskyddssynpunkt infördes besöksförbud, dagverksamheter stängdes ner, oprioriterade besök till sjukvården ställdes in och utvecklingsprojekt för psykisk hälsa pausades. Samtidigt ställdes det om till fler digitala lösningar och besök, hjälplinje för telefonstöd startades och vissa ideella organisationer ökade sin stödverksamhet. Fokus på psykisk hälsa har efterhand ökat och vikten av att ha en beredskap för att kunna möta en ökad psykisk ohälsa i spåren av coronapandemin betonas alltmer.

Även om det finns fortsatta svårigheter i arbetet med samordnad individuell plan (SIP) så har det i coronapandemins spår tagit fart med video-SIP och kallelser via ”LINK” i journalsystemet. Dock finns det behov av en länsgemensam samordning av SIP.

De planerade kompetensutvecklingsdagarna om unga och psykisk hälsa fick läggas om till digitala kompetensutvecklingsdagar, vilket innebar att fler kunde medverka. Ca 850 personer deltog varav ungefär hälften från Kronobergs län.

Befolkningen fortsätter att öka i Kronoberg och fram till 2027 beräknas den ha ökat med tio procent, enligt *Närmare kronobergaren 2027*⁴. Detta ställer stora krav på samhället och inte minst på hälso- och sjukvården att anpassa vårdorganisationen för att kunna erbjuda en god vård med hög tillgänglighet.

Primärvårdens centrala roll i hälso- och sjukvårdssystemet behöver förstärkas för att vara basen i en nära vård och bidra till en mer jämlik hälsa i befolkningen. Inom primärvården i Region Kronobergs måste det säkerställas att det finns arbetsmodeller som främjar en hög tillgänglighet till en första bedömning och möjligheter till ett integrerat arbetssätt på vårdcentralerna samt främja dialogen med vårdgrannar.

I den regionala utvecklingsstrategi *Gröna Kronoberg 2025*⁵ är strävan efter att nå en god och jämlik hälsa i länet en av fyra prioriteringar. Här lyfts vikten av att främja psykisk hälsa som ett särskilt insatsområde.

Varje år tar cirka 30 personer i Kronoberg sitt liv⁶. Bakom varje fullbordat självmord går det minst tio allvarliga försök och bakom statistiken döljer sig psykisk ohälsa som i många fall går att förebygga. I Kronobergs län bör vi bli bättre på att tidigt uppmärksamma varningssignaler, identifiera riskutsatta, ge stöd och behandling till grupper i särskilt utsatta situationer och att öka kunskapen om suicidprevention hos yrkesverksamma. För att vi ska nå varaktig framgång behöver vi ha ett brett samhällsengagemang där alla aktörer hjälper till utifrån sitt perspektiv, såväl i det förebyggande arbetet som att utveckla efterlevandestödet i länet. I länet finns en suicidpreventionsgrupp med representanter från olika verksamheter och samhällsaktörer som samordnas av den regionala samordnaren. En länsgemensam handlingsplan för suicidprevention⁷ tagits fram och en webbutbildning för länets aktörer samt en modell för efterlevandestöd vid suicid. Implementeringen av framtagna satsningar har dock gått trögare än väntat.

Inom ramen för analysarbetet har vi tagit del av nationella och regionala rapporter och utredningar samt statistik. Under 2020 har även en workshop⁸ arrangerats i länet där olika områden har lyfts fram som viktiga i arbetet med psykisk hälsa som exempelvis; fler länsgemensamma insatser, ökad samverkan, familje-/systemperspektiv, levnadsvanor, suicidprevention, ökad tillgänglighet, beroendeproblematik, digitalisering, ofrivillig ensamhet.

I en omvärldsrapport⁹ som utarbetas under hösten 2018 ges en fördjupad och kompletterande bild av de olika delarna som ingår i Region Kronobergs arbete med psykisk hälsa. En stor del

---

⁴ [Närmare kronobergaren. Utvecklingsstrategi inom hälso- och sjukvård 2017 – 2027, Region Kronoberg](#)

⁵ [Gröna Kronoberg 2025](#)

⁶ Beräknat på så kallade säkra och osäkra suicid, enligt Socialstyrelsens statistikdatabas för dödsorsaker

⁷ [Länsgemensam handlingsplan för suicidprevention 2019 – 2020](#)

⁸ [Workshop Psykisk hälsa 2020](#)

⁹ [Kronoberg, psykisk hälsa och omvärlden, 2018](#)

av rapporten ägnas åt Invärlden, dvs. Region Kronoberg och länets kommuner. De kommunala samordnarna och representanter för olika brukarperspektiv har intervjuats och ger sin bild av möjligheter och utmaningar kring arbetet med psykisk hälsa. I en annan del av omvärldsrapporten uppmärksammas Närvärlden, dvs. hur arbetet med psykisk hälsa hanteras i andra delar av landet. Slutligen innehåller rapporten ett yttre omvärldsperspektiv kring hur arbetet med psykisk hälsa genomförs i några andra länder. Rapporten har även ett speciellt fokus på två kompletterande omvärldsområden av särskilt intresse, nämligen digitalisering och ensamhet.

Brukarnas egna upplevelser behöver tas tillvara för att kunna utveckla och förbättra verksamheter och arbetssätt i länet. Delaktighet i sin egen hälsa och vård är en mänsklig rättighet och en hälsofrämjande faktor. I Kronobergs län pågår ett utvecklingsarbete för att öka brukarinflytandet. Det sker på individnivå, verksamhetsnivå samt strategisk nivå. Under 2019 genomfördes ett pilotprojekt för att kartlägga utvecklingsbehoven i länets kommuner och regionen samt omvärldsbevaka för att undersöka vad det finns för modeller i andra län. Denna kartläggning/rapport¹⁰ har utmynnat i en anställning av två brukarsamordnare som har fått i uppdrag att skapa en struktur för ökat brukarinflytande i länet. Uppdraget innebär ett strategiskt arbete för att bygga upp ett system för ett ökat brukarinflytande för såväl den enskilda individen, i verksamheterna och i ledningsfunktionerna i länet.

Arbete pågår även för att implementera personcentrerad vård i verksamheterna och annat som har startat är ”Resursgrupp, personer med vårderfarenhet” som kan vara representanter i olika arbetsgrupper eller fungera som remissinstans. Det har också skapats en medborgarpanel (Kronobergspanelen) med cirka 1 200 kronobergare. Ambitionen inom länets psykisk hälsasatsning är att fortsätta lyfta och utveckla brukarperspektivet.

Under 2020 har den länsgemensamma samverkansöverenskommelsen om psykisk ohälsa¹¹ utvärderats och uppdaterats. Den har inte varit tillräckligt känd i verksamheterna och behov av en systematisering av länets styrdokument har uppmärksammats.

Vid prioritering av insatser har även ett genus-, jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv beaktats.

LÄNSGEMENSAMMA INSATSER FÖR ALLA ÅLDERSGRUPPER				
Insats	Målgrupp	Långsiktiga och kortsiktiga mål	Indikator	Processansvarig
Samordning av arbetet med psykisk hälsa utifrån den årliga överenskommelse	Företrädare för kommuner, brukarorganisationer,	Samordna och stimulera en ökad samverkan för att uppnå målen med statens satsningar på området	En tydlig organisation med relevanta grupperingar som träffas kontinuerligt för	Länssamordnare psykisk hälsa

¹⁰ [Arbeta med oss, 2019](#)

¹¹ [Samverkansöverenskommelse om personer med funktionsnedsättning, psykisk ohälsa i Kronobergs län](#)

n mellan staten och SKR	hälso- och sjukvård mfl		arbete med de beslutade satsningarna	
Samordna, utveckla och stödja det suicidpreventiva arbetet i länet	Medarbetare inom hälso- och sjukvård, kommunal verksamhet och andra samhällsaktörer	Skapa ett brett samhällsengagemang för att minska antalet suicid och suicidförsök i länet Stödja utarbetandet av lokala handlingsplaner i länet Testa och utveckla den framtagna modellen för efterlevandestöd vid suicid	Antal suicid och suicidförsök Antal framtagna lokala handlingsplaner Antal anmälda ärenden	Suicidpreventionsgruppen
Sprida webbutbildning om suicidprevention	Medarbetare inom hälso- och sjukvård, kommunal verksamhet och andra samhällsaktörer	Öka kunskapen om suicidprevention hos länets samhällsaktörer och medborgare 2000 personer ska ha genomgått webbutbildningen per år	Antal medarbetare som genomgått webbutbildningen inom respektive verksamhet	Suicidpreventionsgruppen
Implementera samverkansöverenskommelse psykisk ohälsa	Medarbetare inom hälso- och sjukvård, skola och socialtjänst	Samverkansöverenskommelsen ska vara känd inom berörda verksamheter	Antal verksamheter där samverkansöverenskommelsen är känd	Ledningsgruppen för samordning av länets hälso- och sjukvård samt socialtjänst
Genomföra en konferens om psykisk hälsa	Medarbetare som i sin verksamhet möter personer med psykisk hälsa	Erbjuda kompetensutveckling om psykisk hälsa för medarbetare i länet, alternativt en digital konferens	Antal deltagare som ökat sin kunskap efter genomförd kompetensutveckling	Arbetsgrupp bestående av representanter från Växjö kommun, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Samordningsförbunden, Linnéuniversitetet, MUCF och Region Kronoberg
Öka brukarinflytandet för personer med psykisk ohälsa i länet på individnivå,	Brukare och medarbetare i Kronobergs län	Skapa en struktur i länet för fortsatt utveckling av metoder och modeller för ökat brukarinflytande	Ett länsgemensamt nätverk/center för brukarinflytande är bildat.	Länsgrupp psykisk hälsa

verksamhetsnivå och strategisk nivå				
Undersöka och samordna länets aktiviteter avseende SIP som exempelvis video-SIP, LINK, Sam-SIP, Barnets plan samt utbildnings- och stödbehov	Medarbetare inom hälso- och sjukvård, skola, socialtjänst och andra berörda myndigheter	Att SIP upplevs som ett välfungerande verktyg i vårdplaneringen där flera aktörer är involverade	Nöjdhet hos brukare och medarbetare/organisationer	Tvärgrupperna Samordningsförbunden
Främja utveckling och samverkan inom vård och omsorg för personer med missbruk och psykisk ohälsa/samsjuklighet	Medarbetare som i sin verksamhet möter personer med samsjuklighet	Utvärdera integrerad beroendemottagning samt vidta förbättringar för att skapa välfungerande och integrerade vårdprocesser	Utvärdering slutförd och förbättringar påbörjade	Ledningsgruppen för samordning av länets hälso- och sjukvård samt socialtjänst
Främja goda levnadsvanor som direkt påverkar det psykiska välbefinnandet	Befolkningen i Kronobergs län	Att kunskapen om den påverkbara psykiska ohälsan ökar	Förbättring av den självrapporterade psykiska ohälsan	Folkhälsa och social utveckling
Öka mobilitet och samverkan mellan olika aktörer för såväl akuta tillstånd som komplex problematik	Medarbetare inom hälso- och sjukvård, socialtjänst och andra berörda myndigheter	Att insatser från olika aktörer sker i samverkan och synkroniserat i större utsträckning	Antal sambemannade team/insatser	Specialistpsykiatri

3.2 Analys och insatser för barn och unga

Barn och unga i Kronoberg mår generellt sett bra ur ett helhetsperspektiv även om man kan se en försämring över tid. Enligt rapporten *Barn och ungdomars hälsa och levnadsvanor i Kronobergs län*¹² upplever dock många barn och unga ohälsa i form av psykosomatiska besvär som nedstämdhet, oro, stress och sömnbesvär, samt känsla av ensamhet och minskad tillit till vuxna. Besvären är ofta vanligare hos tjejerna än hos killarna och besvären ökar oftast ju äldre

¹² [Barn och ungdomars hälsa och levnadsvanor i Kronobergs län, Region Kronoberg 2018](#)

barnen blir. Mellan åren 2015 – 2018 finns dock en tydlig ökning av dessa besvär även bland killarna. Killarna rapporterar också ett högre bruk av narkotika och spel om pengar.

En intervjustudie med ungdomar gjordes i Kronobergs län under 2019¹³ för att fånga upp ungdomars egna röster om psykisk ohälsa. Ohälsan gror i huvudsak inom områdena självmedvetenhet, familjerelationer, relationer till jämnåriga och skolprestationer. Trots att många vittnar om erfarenheter av att inte må bra så är begreppet psykisk ohälsa stigmatiserande och hindrar många från att be om hjälp i tid.

Under 2018 gjordes fördjupningsstudien *Tillitens villkor*¹⁴ som visar att den rapporterade tilliten till vuxna sjunker bland gymnasieungdomar i Kronobergs län. Tillitsbegreppet innefattar även tillit till samhällets institutioner, vilken kan raderas av en enskild persons bemötande av den unga. Tilliten kan byggas upp och stärkas, och här är skolan en viktig aktör genom förstärkning och fördjupning av redan befintliga arbetsätt.

För att underlätta för barn och unga att få information om var de kan söka hjälp i länet när de mår dåligt, har information och kontaktuppgifter samlats på *1177 Vårdguiden*¹⁵.

En grupp som utmärker sig är unga som varken arbetar eller studerar (UVAS)¹⁶. Under 2015 uppgick andelen UVAS mellan 16-29 år i Kronobergs län till 14,9 procent, vilket totalt var 5124 personer. Av dessa var 56 procent födda i utlandet. En större andel kvinnor än män är UVAS. Forskningen pekar på att kvaliteten i det som görs för unga som varken arbetar eller studerar måste bli bättre och baseras på evidensbaserad praktik. Samverkan mellan olika aktörer och tillgängligheten till exempelvis vård behöver utvecklas, vilket även styrks av analysen av den psykiska ohälsan i Kronobergs län som gjordes av Sirona 2016¹⁷.

I vissa fall behöver barn och unga psykiatrisk specialistvård. Under 2017 genomgick Barn- och ungdomspsykiatriska kliniken en omfattande medicinsk revision¹⁸ som bland annat visade behov av att förbättra tillgängligheten och att fördela vårdresurserna jämnare inom länet och mellan olika patientgrupper. Även samverkan med andra aktörer behöver förbättras liksom flödet i vårdprocesserna. Arbete med dessa förbättringsområden pågår.

Inom första linjen (Familjehälsan) har också arbete gjorts för att förbättra tillgängligheten och för att ha en beredskap för perioder med ökat inflöde. I samarbete med BUP har *Förebyggandeteamet* startat som riktar sig till elevhälsan och primärvården samt syftar till att ge utbildning, handledning och konsultation. Målet med dessa hälsofrämjande och förebyggande insatser är att främja psykisk hälsa och förebygga psykisk ohälsa.

From 1 januari 2020 finns vårdval för barn- och ungdomar 6-18 år i Region Kronoberg, som är i behov av insatser från barn- och ungdomspsykiatrin. För att tydliggöra vilka patienter som

---

¹³ [En dålig dag eller en svår livssituation? Region Kronoberg 2019](#)

¹⁴ [Tillitens villkor, Region Kronoberg 2018](#)

¹⁵ [Att vara ung och må dåligt, 1177 Vårdguiden](#)

¹⁶ [Ungas etablering på arbetsmarknaden –regional UVAS-rapport 2017](#)

¹⁷ [Analys av den psykiska hälsan i Kronobergs län. Slutrapport 2016-08-19, Sirona](#)

¹⁸ [Medicinsk revision av BUP i Kronobergs län, Sirona 2017-11-02](#)

ska erbjudas specialistvård/vårdval behövs en bedömning/triagering göras. För att tillgodose detta behov har Region Kronoberg startat upp en fristående enhet – ”En väg in” som är en gemensam ingång till vården för barn och ungdomar 6 – 18 år med psykisk ohälsa.

Ytterligare satsning på *Dans för hälsa* har gjorts under 2020 och fler grupper för unga tjejer har startats. Det har hittills nått ut till 6 av länets 8 kommuner.

Inom Ungdomsmottagningarna har nio instruktörer utbildats i det skolbaserade programmet *Youth Aware of Mental health (YAM)* och länets alla åttondeklassare har erbjudits programmet. Trots att medel har fördelats för 2020 så har det inte nått ut till skolorna.

En långsiktig läns-gemensam satsning för att utveckla och samordna samhällets insatser för barn och unga är *Barnens bästa gäller! i Kronobergs län*, med inspiration av *Getting it Right for Every Child*, skottlandsmodellen. Med hänsyn tagen till hur samhällsstrukturen och professionerna är organiserade idag arbetas det fram en modell för strukturerad samverkan med gemensamma verktyg och ett gemensamt språk.

LÄNSGEMENSAMMA INSATSER FÖR BARN OCH UNGA				
Insats	Målgrupp	Långsiktiga och kortsiktiga mål	Indikator	Processansvarig
Erbjuda länets högstadieskolor ett skolbaserat program för att främja psykisk hälsa, Youth Aware of Mental Health (YAM)	Elever i årskurs 8	Öka ungdomars färdigheter i att hantera psykisk ohälsa	Antal klasser som genomgått YAM	Ungdomsmottagningen
Utveckla konceptet ”Barnens bästa gäller! i Kronobergs län”	Medarbetare som i sin verksamhet möter barn och unga	Arbeta fram en läns-gemensam modell (Kronobarnsmodellen) och strukturerad samverkan för främjande, tidiga och samordnade insatser för barn och unga där hälso- och sjukvård, socialtjänst, skola och polismyndighet omfattas	Lokala strukturer uppbyggda i respektive kommun och hälso- och sjukvården	Processledarna och styrgruppen för ”Barnens bästa gäller! i Kronobergs län” samt Tvärgrupp barn och unga
Stimulera insatser i länet rörande problematisk skolfrånvaro	Medarbetare som i sin verksamhet möter barn och unga med	Att det finns modeller/team i alla kommuner med tillgång till konsultation från Region Kronoberg vid behov	Antal närvaroteam Antal integrerade team	Barnens bästa gäller! Tvärgrupp barn och unga

	problematisk skolfrånvaro			
Samordna kommunala aktivitetsansvarigas (KAA) arbete för unga som varken arbetar eller studerar (UVAS)	Unga personer (16-29 år) som varken arbetar eller studerar	Upprätthålla och samordna nätverk som stöd för KAA	Antal möten	Samordningsförbundet Vårend Länsgrupp psykisk hälsa
Samordna satsningen ”Dans för hälsa”	Unga tjejer med tecken på psykisk ohälsa	Att samtliga kommuner i länet erbjuder dansgrupper	Antal kommuner och antal dansgrupper som startat under 2021	Familjehälsan (Barnkliniken)

3.3 Analys och insatser för vuxna

I resultatet från undersökningen *Hälsa på lika villkor*¹⁹ som genomförts de senaste 15 åren, visar att de vuxna i Kronobergs län (16-84 år) generellt sett mår något bättre ur ett helhetsperspektiv jämfört med riket. De självrapporterade psykiska besvären hos kronobergarna har dock ökat överlag, särskilt bland unga vuxna.

Unga vuxna (16-29 år) är den grupp som rapporterar ett nedsatt psykisk välbefinnande i störst utsträckning, omkring var tredje kvinna och var femte man. Sett över tid har ökningen varit störst bland unga män. Det går också se att upplevelsen av stress, oro och ångest är särskilt hög bland yngre. Omvänt så förekommer sömnsvårigheter i störst utsträckning bland de äldsta (65-84 år), men sett över tid har sömnsvårigheter ökat mest bland de yngre.

Riskbruk av alkohol har ökat bland män och kvinnor i de äldre åldersgrupperna (45-84 år) och för män i åldersgruppen 30-44 år syns en ökning av cannabisbruk. Såväl riskbruk av alkohol och cannabisbruk är dock fortsatt högst bland unga vuxna. Vad gäller sociala relationer så har ett bristande socialt stöd samt avsaknad av tillit till andra människor ökat stort bland unga vuxna.

Olika former av föräldraskapsstöd kan ha stor betydelse såväl för enskilda barn och deras föräldrar som för samhället i stort. Länsstyrelsen i Kronobergs län har identifierat att man i länet bör utveckla stödet till föräldrar med tonårsbarn och nyanlända samt till de föräldrar med kognitiva svårigheter. I länet pågår en samverkan mellan Länsstyrelsen, Region Kronoberg och kommunerna där bland annat barns psykiska hälsa betonas. Barns relationer till sina föräldrar har stor betydelse för både den psykiska och fysiska hälsan under hela livet.

¹⁹ Hälsa på lika villkor, Folkhälsomyndigheten/Region Kronoberg 2018

Integrationssatsningen ”Kärlek utan gränser” som riktar sig till föräldrar till nyanlända migranter för att öka kunskapen om bland annat psykisk hälsa, har även den till viss del fått läggas om till följd av coronapandemin. Den har dock nått ut till drygt 300 föräldrar och ca 60 handledare/lärare.

Under 2019 gjordes en GAP-analys²⁰ där de nationella riktlinjerna för schizofreni jämfördes med det utbud som finns i respektive kommun samt i sjukvården. Olika utvecklingsområden identifierades som exempelvis metoder för delat beslutsfattande, minskad självstigmatisering och att främja goda levnadsvanor.

LÄNSGEMENSAMMA INSATSER FÖR VUXNA				
Insats	Målgrupp	Långsiktiga och kortsiktiga mål	Indikator	Processansvarig
Utveckla och erbjuda föräldraskapsstöd, såväl generella som riktade	Medarbetare inom hälso- och sjukvård och kommunal verksamhet som möter föräldrar	Att alla föräldrar i länet har tillgång till program eller stöd som kan stärka dem i deras föräldraskap	Antal grupper samt antal föräldrar som medverkat i föräldraskapsprogram	Länsstyrelsen i Kronobergs län Folkhälsa och social utveckling
Samordna nätverket SUF (Samverkan, Utveckling och Föräldraskap)	Medarbetare inom hälso- och sjukvård och kommunal verksamhet som arbetar med kognitivt funktionsnedsatta föräldrar	Att erbjuda och utveckla ett likvärdigt stöd i länet till föräldrar med kognitiva funktionsnedsättningar 7 möten med SUF/år Kartlägga utbildningsbehov i länet	Antal konsultationer Antal möten	Samordnare för nätverket SUF (Habiliteringen)
Erbjuda närståendestöd genom programmet Familjeband	Närstående till personer med emotionell instabilitet	Att närstående får ökade färdigheter att hantera relationer och reglera känslor	Antal grupper som genomförts	Länsgrupp psykisk hälsa
Fortsättning på satsningen ”Friends to friends” med ”Kärlek utan gränser – sexualitet, kropp och relationer”	Föräldrar till unga nyanlända	Öka kunskapen hos föräldrar till unga nyanlända migranter om psykisk hälsa Möta 1000 föräldrar inom ramen för projektet	Antal föräldrar som deltagit i projektet	Noaks Ark Småland och Halland Regional utvecklingsledare psykisk hälsa

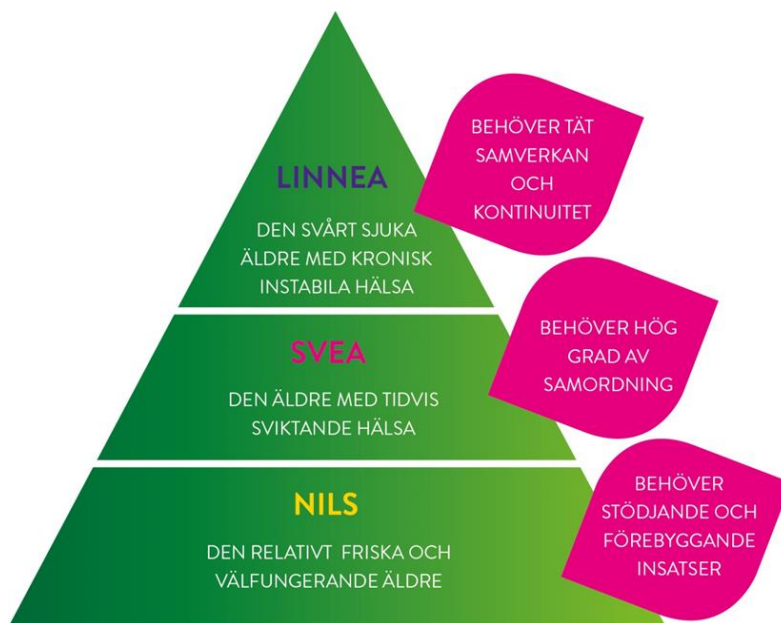
²⁰ GAP-analys schizofreni, Region Kronoberg 2019

Arbeta fram en läns gemensam strategi för psykisk hälsa	Beslutsfattare med psykisk hälsa som ansvarsområde	En långsiktig strategi för det läns gemensamma arbetet med psykisk hälsa	Framtagen strategi	Tvärgrupp vuxna
--	--	--	--------------------	-----------------

3.4 Analys och insatser för äldre

I Socialstyrelsens årliga undersökning ”Vad tycker de äldre om äldreomsorgen?” visar bland annat att en större andel personer upplever besvär av oro, ångslan, ångest och ensamhet jämfört med tidigare år²¹. Coronapandemin och specifikt besöksförbudet på äldreboenden bedöms ha bidragit till detta.

Äldre personer i Kronobergs län anger att de har mer psykosomatiska symtom jämfört med riket, detta gäller för både män och kvinnor. Kronobergs län har, i likhet med resten av Sverige, en utveckling där befolkningen blir allt äldre och där den äldre har allt större behov av flera kontakter inom vård och omsorg. Därmed krävs det allt mer samordning av vård-, omsorgs- och rehabiliteringsinsatser. Den äldre befolkningen i sin tur ställer allt högre krav att vara en medskapande och delaktig aktör i samordningen. I Kronobergs län har kommuner och Region Kronoberg kommit överens om att samverka i frågor som rör den äldre delen av befolkningen.

För att nå framgång i samverkansarbetet är det av avgörande betydelse att det finns en gemensam målbild och ett gemensamt förhållningssätt. En gemensam äldrestrategi²² är därför framtagen i länet för att skapa en gemensam grund för vår fortsatta strävan efter bästa möjliga

²¹ [Vad tycker de äldre om äldreomsorgen, 2020?](#)

²² [Gemensam strategi för de äldre i Kronoberg 2017 - 2025](#)

hälsa samt vård, omsorg och rehabilitering för den äldre befolkningen i Kronobergs län. Äldrestrategin har sin utgångspunkt i tre grupper av äldre utifrån funktionsnivå och behov, se ovanstående bild. Ambitionen är att utveckla en patient- och brukarcentrerad organisation med gemensam ekonomi, helhetsansvar, gemensam värdegrund och vision för den äldres bästa. Under 2018 har även en gemensam handlingsplan²³ för äldre arbetats fram för att gå från ord till handling.

LÄNSGEMENSAMMA INSATSER FÖR ÄLDRE				
Insats	Målgrupp	Långsiktiga och kortsiktiga mål	Indikator	Processansvarig
Fortsatt implementering av äldrestrategin Kronobergs län	Medarbetare som i sin verksamhet möter äldre	Ökad psykisk hälsa hos de äldre i länet genom en utökad samverkan mellan hälso- och sjukvård och kommun	Modellen etablerad i hela länet	Ledningsgruppen för samordning av länets hälso- och sjukvård samt socialtjänst

4. Uppföljning

Uppföljning kommer att ske för respektive insats i tabellerna ovan. För att följa utvecklingen på ett övergripande plan och över tid har ett antal indikatorer²⁴ tagits fram som exempelvis placerade barn, gymnasiebehörighet, sjukskrivningar, tvångsvård, suicid, förskrivning av läkemedel mm. Dessa kommer att uppdateras och följas kontinuerligt.

5. Nationell referenslitteratur

Nedan finns länkar till aktuell nationell litteratur som de regionala satsningarna har influerats av.

- [BRIS. Hållbara liv, BRIS årsrapport, 2020.](#)
- [Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin. Coronapandemin och psykisk hälsa, 2020.](#)
- [Folkhälsomyndigheten. Ett nationellt handlingsprogram för suicidprevention, 2016.](#)
- [Folkhälsomyndigheten. Ojämligheter i psykisk hälsa, 2019.](#)
- [Folkhälsomyndigheten. Psykisk hälsa och suicidprevention, 2020.](#)
- [Folkhälsomyndigheten. Varför har den psykiska ohälsan ökat bland barn och unga i Sverige? 2018.](#)
- [Folkhälsomyndigheten. Vilken sjukvård har unga och unga vuxna som tagit sitt liv fått?, 2020](#)

²³ Gemensam handlingsplan för de äldre i Kronoberg 2018 – 2025

²⁴ [Sammanställning indikatorer, Kronoberg](#)

- [Karolinska institutet. Kartläggning av självskadebeteende, suicidförsök, suicid och annan dödlighet bland ensamkommande barn och unga, 2018.](#)
- [Mind. Unga mår allt sämre, eller? Kunskapsöversikt om ungas psykiska hälsa i Sverige, 2018.](#)
- [MUCF. Attityd och värderingsstudie – del 1, samhällsfrågor och demokrati, 2019.](#)
- [MUCF. Attityd och värderingsstudie – del 2, arbete och arbetsmarknad, 2019.](#)
- [MUCF. Attityd och värderingsstudie – del 3, hälsa, fritid och framtid, 2019.](#)
- [Nationell samordnare inom området psykisk hälsa. Regeringens strategi inom området psykisk hälsa 2016 – 2020. Fem fokusområden, fem år framåt, 2015.](#)
- [Nationell samordnare inom området psykisk hälsa. Ungas beställning till samhället, 2018.](#)
- [SBU. Samverkan vid psykisk ohälsa inom hälso- och sjukvård, socialtjänst samt socialförsäkring. Stockholm: Statens beredning för medicinsk och social utvärdering \(SBU\); 2017. SBU-rapport nr 273. ISBN 978-91-88437-15-0](#)
- [SKR mfl. Begrepp inom området psykisk hälsa, 2020.](#)
- [SKR. Barn och ungas röster, 2017.](#)
- [SKR. Slutrapport 2019. Stöd till riktade insatser inom området psykisk hälsa – Överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting.](#)
- [SKR. Stödlista: Psykisk hälsa i kristid, 2020.](#)
- [SKR. Överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting om psykisk hälsa, 2020.](#)
- [SKR - Öppna jämförelser.](#)
- [Socialdepartementet. Effektiv vård SOU 2016:2.](#)
- [Socialdepartementet. God och nära vård – En reform för ett hållbart hälso- och sjukvårdssystem SOU 2020:19.](#)
- [Socialdepartementet Samsjuklighetsutredningen SOU 2020:08](#)
- [Socialdepartementet. Slutbetänkande av Nationell samordnare psykisk hälsa SOU 2018:90.](#)
- [Socialstyrelsen. Vad tycker de äldre om äldreomsorgen? 2020.](#)
- [Socialstyrelsen. Vård och omsorg om äldre, 2020.](#)
- [Socialstyrelsen. Utvecklingen av psykisk ohälsa bland barn och unga vuxna, 2017.](#)
- [Umeå universitet. Läns gemensamma insatser för psykisk hälsa - en balansakt Sammanställning och analys av handlingsstrategier i 21 handlingsplaner formulerade inom ramen för statens satsning Överenskommelse 2017.](#)

**REGION
KRONOBERG**